

JEL M 20

e-mail: olena.kyzenko@kneu.ua

КИЗЕНКО Олена

доктор економічних наук, доцент

Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана, Україна,
ORCID 0000-0002-6109-4798**Olena KYZENKO**

DrSc, Professor,

Kyiv National Economics University named
after Vadym Hetman, Ukraine**РУБАНКА Ярослав**

студент

Київський національний економічний
університет ім. Вадима Гетьмана, Україна.**Yaroslav RUBANKA**

student

Kyiv National Economics University named
after Vadym Hetman, Ukraine**ОЦІНЮВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО
ВИКРИСТАННЯ ОСНОВНИХ
ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА****EVALUATION AS A TOOL TO
ENSURE THE EFFICIENT USE
OF ENTERPRISE'S FIXED
ASSETS**

Анотація: Узагальнено теоретико-методичні основи забезпечення ефективного використання основних засобів підприємства через оцінювання їх якісних характеристик та кількісних параметрів в натуральному та грошовому вимірі. Результатом застосування інструменту оцінювання є збільшення доходів підприємства, підвищення рівня його стійкості та конкурентоспроможності.

Ключові слова: основні засоби підприємства, оцінювання, ефективність.

Abstract: Theoretical and methodological foundations for ensuring the effective use of enterprise's fixed assets through the assessment of their qualitative characteristics and quantitative parameters in natural and monetary terms are summarized. The result of using the assessment tool is to increase the income, stability and competitiveness of the enterprise.

Keywords: enterprise's fixed assets, assessment, efficiency.

Посилення економічної кризи дедалі впливає на процеси виживання підприємств, і стає очевидним, що їм необхідно прикладати неабиякі зусилля для підвищення ефективності використання основних засобів. За умов воєнного стану в Україні особливої актуальності набувають питання оцінювання ефективності використання основних засобів підприємства тому, що це сприяє вирішенню широкого кола економічних проблем, спрямованих на підвищення результативності виробництва: збільшення обсягів випуску продукції, зростання продуктивності праці, зниження собівартості продукції, економію капітальних вкладень та підвищення доходності підприємства. На макrorівні підвищення результативності окремих підприємств внаслідок забезпечення ефективного використання засобів виробництва є запорукою національного багатства країни, підтримання в належному стані її матеріально-технічної бази та інфраструктури, прискорення темпів науково-технічного прогресу, зростання валового внутрішнього продукту і експортного потенціалу.

Проблеми оцінювання ефективності використання основних засобів підприємства розглядаються в роботах багатьох вітчизняних вчених та фахівців: С.Ф. Покропивного, М.Г. Грещака, М.С. Герасимчука, М.Д. Білика, М.А. Болюха,

В.М. Мельника, В.О. Меца, О.В. Павловської, І.М. Рєпіної, Г.В. Савицької, Н.М. Бондара та інших.

Основні засоби підприємства - це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва чи поставки товарів, надання послуг, здачі в оренду іншим особам чи для виконання адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний термін корисного використання яких більше одного року чи одного виробничого циклу [3].

Залежно від участі у виробничому процесі основні засоби поділяють на дві групи: 1) виробничі, які безпосередньо використовуються у виробничому процесі або створюють необхідні умови для праці; 2) невиробничі, які використовуються поза виробництвом для вирішення соціально-економічних задач і перебувають на балансі підприємства. Моніторинг ефективності використання основних засобів підприємства проводиться комплексно за якісними і кількісними параметрами.

Для аналізу якісного стану основних засобів на підприємстві необхідно знати їх структуру. Розрізняють виробничу (видову), технологічну і вікову структуру основних засобів. Під виробничою структурою основних засобів на підприємстві розуміється співвідношення між різними групами основних засобів в їх загальній середньорічній вартості. Вона залежить від специфіки підприємства; рівня концентрації, спеціалізації, кооперації, комбінування і диверсифікації виробництва тощо. Технологічна структура основних засобів характеризує їх розподіл по структурних підрозділах підприємства в процентному виразі від їх загальної вартості.

Структура за строком використання основних засобів характеризує їх розподіл по групах (до 5 років; від 5 до 10 років; від 10 до 15 років; від 15 до 20 років; понад 20 років). Середній період експлуатації устаткування визначається як середньозважена величина. Оцінка основних засобів підприємства є грошовим вираженням їхньої вартості. Вона необхідна для правильного визначення загального обсягу основних засобів, їхньої динаміки і структури, розрахунку економічних показників господарської діяльності підприємства за певний період.

Облік і оцінка основних засобів здійснюються в натуральному і вартісному виразі:

- оцінка в натуральному виразі проводиться шляхом щорічної інвентаризації; служить для розрахунку виробничих потужностей, визначення технічного складу і деяких показників використання окремих видів машин і устаткування;

- вартісна оцінка проводиться для визначення загальної величини основних засобів і їх структури, розрахунку різних показників використання основних засобів і розрахунку амортизаційних відрахувань.

Розрізняють наступні види вартісної оцінки основних засобів: первинна, відновна, залишкова та ліквідаційна. Первинна оцінка - це фактична собівартість основних засобів в сумі грошових коштів або справедливої вартості інших активів, сплачених (переданих), витрачених для придбання (створення) об'єктів основних засобів. Первинна вартість основних засобів збільшується на суму

витрат, пов'язаних з поліпшенням об'єкту (модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція і тому подібне), що приводить до збільшення майбутніх економічних вигод, які очікуються від використання об'єкту. Відновна оцінка - це вартість основних засобів на момент переоцінки за ринковою вартістю з урахуванням зносу [2]. Переоцінка основних засобів на підприємстві дозволяє:

- об'єктивно оцінити дійсну вартість основних засобів;
- точніше визначити витрати на виробництво і реалізацію продукції;
- точніше визначити величину амортизаційних відрахувань.

Залишкова оцінка є різницею між первинною або відновною вартістю і сумою зносу, тобто це та частина вартості основних засобів, яка ще не перенесена на вартість продукції, що виробляє підприємство.

Ліквідаційна оцінка - це сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство планує отримати від реалізації (ліквідації) основних засобів після закінчення строку їх корисної експлуатації.

Для аналізу ефективності використання основних засобів на підприємстві розглядають дві групи показників: узагальнюючі та конкретні. До узагальнюючих показників ефективності використання основних засобів відносять: фондівдачу; фондомісткість; фондоозброєність праці; рентабельність основних фондів; коефіцієнт введення основних виробничих фондів; коефіцієнт вибуття основних виробничих засобів. До конкретних показників ефективності використання основних виробничих засобів відносять: коефіцієнт інтенсивного використання обладнання; коефіцієнт екстенсивного використання обладнання; коефіцієнт інтегрального використання обладнання; резерв виробничої потужності; коефіцієнт змінності роботи устаткування; напруженість використання устаткування; напруженість використання виробничих площ. Підвищення ефективності використання основних засобів полягає в досягненні найбільших результатів при відповідному рівні розвитку продуктивних сил у порівнянні з витратами праці. Поліпшення використання основних засобів може бути забезпечене двома шляхами: інтенсивним та екстенсивним. До інтенсивних напрямів підвищення ефективності використання основних засобів можна зарахувати такі засоби: механізація та автоматизація виробництва; технічне переозброєння та модернізація підприємства; удосконалення технологічних процесів; скорочення тривалості операційного циклу виробництва; застосування прогресивних форм організації та управління виробництвом; підвищення освітньо-кваліфікаційного рівня промислово-виробничого персоналу.

Екстенсивні напрями підвищення використання основних засобів такі: скорочення простоїв обладнання внаслідок своєчасного забезпечення сировиною, матеріалами, напівфабрикатами тощо, підвищення якості ремонтів та обслуговування обладнання; збільшення кількості машино-змін роботи обладнання та зменшення кількості устаткування, що не працює; введення додаткового обладнання [1]

Не менш важливою умовою для виявлення резервів ефективності основних засобів є використання власних та запозичених коштів. Оскільки саме

використання власного капіталу має низку переваг та свідчить про високий рівень фінансової стійкості підприємства. Проте, будь-яке підприємство у процесі своєї діяльності потребує періодичного використання позикових коштів, що прискорює рух грошових і матеріальних ресурсів, забезпечує вищий фінансовий потенціал розвитку підприємства і вищі можливості приросту рентабельності.

Таким чином, будь-який комплекс заходів, спрямований на підвищення ефективності використання основних засобів підприємства, повинен ґрунтуватись на достовірній оцінці економічних наслідків щодо забезпечення збільшення обсягів виробництва продукції, насамперед за рахунок ефективного використання внутрішньогосподарських резервів, повного використання машин й устаткування, скорочення термінів освоєння знов введених у дію потужностей. Це сприятиме підвищенню продуктивності праці та призведе до збільшення доходів підприємства, а отже підвищить рівень його стійкості та конкурентоспроможності.

Література:

1. Борисюк І. О. Резерви підвищення ефективності використання основних фондів підприємства / І. О. Борисюк, І. І. Ткаченко // Науковий вісник НЛТУ. — 2010. — № 18.5. — С. 287—290.
2. Мацибора В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. для вузів / В. І. Мацибора, В.К.Барський, Т. В. Мацибора. — К.: Каравела, 2008. — 312с.
3. Покропивний С. Ф. Економіка підприємства : у 2 т. — К. : Хвиля-Прес ; Донецьк : Пошук, 2011.

References:

1. Borysiuk, I., Tkachenko, I. (2010). Rezervy pidvyshchennia efektyvnosti vykorystannia osnovnykh fondiv pidpriemstva. Naukovyi visnyk NLTU. Vol.18.5. S. 287—290 [in Ukrainian].
2. Matsybora, V., Barskyi, V., Matsybora, T. (2008). Ekonomika pidpriemstva [Enterprise Economy] Karavela [in Ukrainian].
3. Pokropyvnyi, S. (2011). Ekonomika pidpriemstva [Enterprise Economy] Khvylya-Pres; Poshuk [in Ukrainian].

JEL C60, I 21, L 86, J 20

ГУЖВА Володимир

к.е.н, доцент

КНЕУ ім. Вадима Гетьмана, Україна,

ORCID 0000-0002-0379-1480

e-mail: volodymyr.huzhva@kneu.ua

Volodymyr HUZHVA,

PhD in Economics, associate

professor, Kyiv National Economic

University named after Vadym Hetman,

Ukraine

LOW-CODE-ТЕХНОЛОГІЇ В АКАДЕМІЧНІЙ АНАЛІТИЦІ

Анотація: Якість управління університетами залежить від ефективності використання сучасних інформаційних систем. Для отримання звітної інформації про виконання педагогічних навантажень

LOW-CODE-TECHNOLOGIES IN ACADEMIC ANALYSIS

Abstract: Quality of management universities depends on the efficiency of using modern information systems. To receive reporting information on execution teaching loads are offered information and analytical subsystem based on low-code technology.